

کتاب دوم

دستور مقدماتی

تار و سه تار

سال دوم هنرستان

مقدمه

اکنون که کتاب دوم تار و سه تار به چاپ می رسد لازم دانست این نکته را تذکر دهد که این کتاب در سال ۱۳۲۹ برای شاگردان سال دوم هنرستان موسیقی ملی با کمک های فنی ذی قیمت آقایان موسی معروفی و ناصرالله زرین پنجه هنرآموزان هنرستان تهیه شد و در مدت دو سال که مورد آزمایش دقیق واقع شده، ثابت گشته است که شاگردان هنرستان با این سبک و رویه به خوبی پیشرفت می کنند.

در این کتاب سعی شده است مبانی اولیه‌ی نوازندگی تار و سه تار که عبارت از بهراه افتدن پنجه و مضراب است تقویت شود و هنرجو تا اندازه‌ای به وسیله‌ی آهنگ‌های ضربی با مقامات مختلف موسیقی ایرانی آشنایی حاصل کند تا بتواند از سال سوم به بعد به نواختن آوازها بپردازد. بنابراین اکنون که موجبات طبع و نشر آن فراهم آمده، امیدوار است که مورد استفاده‌ی طالبان هنر قرار گیرد. ضمناً باید از همکاری صمیمانه و دقیق آقایان معروفی و زرین پنجه و همچنین از آقای علیمحمد نامداری که خطوط نُت و نستعلیق آن را نگاشته‌اند اظهار قدردانی و سپاسگزاری نماید.

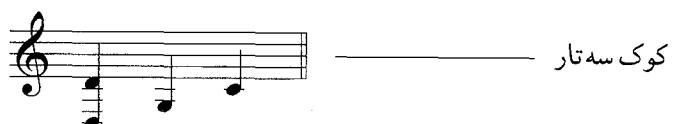
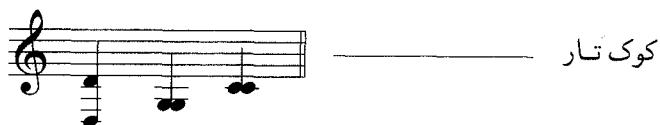
روح الله خالقی

رئیس هنرستان موسیقی ملی

علامت‌ها و نشانه‌ها

- ↑ تک‌ریز (یک مضراب راست قوی، بعد ریز)
♩ یا ♪ تکیه (اشاره به نت بعد بدون مضراب)
II8^{vb} جمله در تکرار عیناً در اکتاو بم نواخته شود

کوک ساز

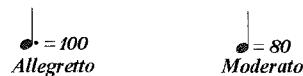
ملايم و قوي

برای بيان هرچه بهتر یک قطعه موسيقی، آهنگساز منظور خود را به وسیله اصطلاحاتی به نوازنده منتقل می کند. اين اصطلاحات تاحدودی برای نزدیک تر شدن به احساس آهنگساز و اجرای دقیق تر آن به ما كمک می کند. با برخی از اين اصطلاحات در اين كتاب آشنا می شويد:

<i>f</i>	فرته (قوى)
<i>ff</i>	فرتيسيمو (دوبرابر قوى)
<i>p</i>	پيانو (ملايم)
<i>pp</i>	پيانو سيمو (دوبرابر ملايم)
<i>mf</i>	متسو فرته (نيمه قوى)
	کريشندو (به تدریج قوى شدن صدا)
	دکريشندو (به تدریج ملايم شدن صدا)

١. تُندا

سرعت قطعه موسيقی (كندي و تندی) را «تندا» می گويند که معمولاً آن را در اول قطعات موسيقی نمایش می دهند (به شكل زير). مقصود از عدهای جلوی کشش (سیاه، سیاه نقطه دار و...) تعداد آن کشش در دقیقه است که به وسیله دستگاهی به نام مترونوم محاسبه می شود. مترونوم سرعت ۴۰ تا ۲۰۸ ضربه در دقیقه را با صدای تیک تاک محاسبه می کند. واژه های الگرتو، مُدرا تو و... اصطلاحات ایتالیایی هستند که حالات مختلف سرعت قطعه را بيان می کنند.^۲

.۱ Tempo It.

.۲ برای آگاهی بيشتر در اين باره، به كتاب های تئوري موسيقی، از جمله: عناصر موسيقی؛ مقاهم و كاربردها، نوعتهي رالف تبورك، مراجعه كنيد.

تمرین‌های گام سل مینور

به وزنِ مارش

اثر: نصرالله زرین پنجه

اپرٽ

اثر: ابراهیم آزنگ

- هنرآموز، به تدریج علامت‌ها و اصطلاحات و حرکات مترونوم را که در بالای قطعه‌ها نوشته شده، برای هنرجو شرح خواهد داد.

- جمله در تکرار عیناً در اکتاو بم نواخته شود.
ابراهیم آزنگ از شاگردان قدیم مدرسه‌ی موزیک بوده و سال‌ها سمت ریاست دسته‌های موزیک نظام را داشته [است]. ساز تخصصی او ویولن بوده و آهنگ‌های زیبایی ساخته است. نعمه‌ای که در فوق نوشته شده، یک قسمت از اپرٽ است که به نام دکتر ریاضی دان معروف است. [برای رعایت امانت، مطالب مربوط به موسیقی دانان و آهنگسازان عیناً و بدون دخل و تصرف ویرایشی نقل شده‌اند. ویراستار.]

سرود برادران

اثر: سالار مُعَزِّز

tempo di marcia.

- می توانید به جای سکوت چنگ، مضراب را همان طور که نوشته شده، به سیم به بزنید.
- علامت Vib (ویراسیون) برای مالشِ سیم با انگشت است. برای انجام این کار، انگشت را محکم بگذارید و در عرضِ سیم حرکت دهید تا ناله‌ی خفیف یا ارتعاش غم‌انگیزی ایجاد شود. در اینجا با چند حرکت سریع، انگشت اول (فادیز) را به طرف سیم سل ببرید و دوباره به حال اول برگردانید.
- سالار مُعَزِّز (غلامرضا میمن باشیان) رئیس مدرسه‌ی موزیک دارالفنون و سال‌ها فرماندهی موزیک نظام بوده و در نواختن پیانو مهارت داشته و به اغلب سازهای بادی آشنا بوده و مارش‌ها و سرودهای متعددی نیز ساخته و شاگردان خوبی تربیت کرده است که اکنون اکثر آنها رئیس دستجات [دسته‌های] موزیک ارتش ایران می‌باشند.

رنگ آذربایجانی

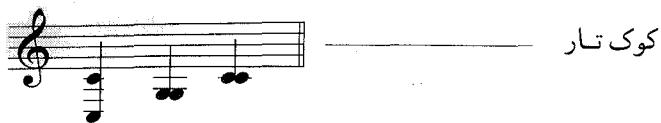
$\text{♩} = 84$
Moderato.

The musical score for "Rang-e Azarbaijan" is written in 6/8 time with a key signature of one flat. It features five staves of music. The first staff begins with a dynamic of *mf*. The second staff includes performance markings *V* and *T*, with measure 1 ending at *f* and measure 2 starting at *p*. The third staff starts at *f* and ends at *p*. The fourth staff starts at *p* and ends at *f*. The fifth staff concludes with *V* and *T* markings.

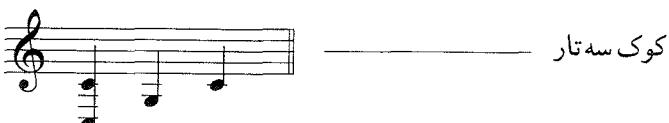
آهنگ چوبان

$\text{♩} = 80$
Moderato. $\frac{A}{B}$

The musical score for "Ahang-e Choban" is written in 2/4 time with a key signature of one flat. It consists of six staves of music. The first staff starts at *f*. The second staff includes performance markings *T* and *V*, with measure 1 ending at *T* and measure 2 starting at *V*. The third staff starts at *V* and ends at *T*. The fourth staff starts at *T* and ends at *V*. The fifth staff starts at *p* and ends at *T*. The sixth staff concludes with *T* and *V* markings.

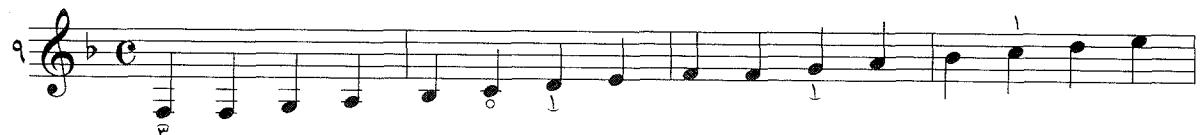

کوک تار

کوک سه تار

تمرین‌های گام فا ماظور

پوست انداختن تار

پوست با ید کهنه و صاف و پاک باشد. هنگام پوست انداختن دقت کنید که قسمت بالای آن که نازک است، به طرف نقاره، و قسمت پایین آن که کلفت تر است به طرف سیم‌گیر باشد. پوست را به اندازه‌ی کاسه — مقداری هم زیادتر برای چسبیدن به اطراف کاسه — با قیچی بُرید و مقداری سریش نرم را در آب حل کنید. پوست را در آب فرو کنید تا خیس شود. سپس آن را لای پارچه بگذارید و سریش حل شده را به اطراف دهنده‌ی کاسه بمالید. پوست را با دو دست باز کنید و طوری روی کاسه قرار دهید که طرف زیر آن به سمت پیرون، و طرف نرم آن به سمت داخل باشد. بعد با چاقو به اطراف کاسه بکشید تا سریش اضافه از زیر پوست خارج شود و چروک پوست نیز جمع شود. در هوای گرم جای خَرَک را مقداری با سه انگشت فشار دهید ولی در زمستان این کار ضرورت ندارد. پس از اینکه پوست خشک شد، پوست‌های اضافه‌ی اطراف کاسه را بُرید. بعد سیم‌های تار را به جای خود در شیطانک قرار دهید و با دست روى پوست را تَر کنید و از بالای دهن، سیم‌ها را روی خرک قرار دهید و خرک را در جای خود بگذارید ولی تَه خرک را روی پوست نکشید. بعد بَنَد خرک را بیندازید و سیم‌های سفید و زرد را تقریباً تا حدود نیم پرده کمتر از حد معمول کوک کنید ولی سیم هنگام وَم را کوک نکنید تا پوست کاملاً خشک شود. موقع سوار کردن خرک دقت کنید که سِر آن کمی به طرف سیم‌گیر متمایل باشد. وقتی پوست کاملاً خشک شد ساز را دقیق کوک کنید.

دوَبَدُو

آهنگ گرددی

بند اول

له بَر نازِی چاوبازان خورد و خاوم خویناوه
به تیری تیرئندازان چیبکه م جه رگم براوه
بی با من حهیرانت بم سه رگه ردانت بم به قوریانت بم
ئی مسال جوانی تاکوپار (۲)

بند دوم

من عاشقی زهیونم بیچم گوژی مه منونم
فهرهادی بی ستونم چیبکه م جه رگم براوه
بی با من حهیرانت بم سه رگه ردانت بم به قوریانت بم
ئی مسال جوانی تاکوپار (۲)

- *rall.....*: ریتم قطعه به تدریج سنگین شود.
- خط آخر بالا رایک تار، و ملودی پایین راتار دیگر بنوازد.

نغمه

از دستگاه راست پنجگاه

Largo.

$\text{♩} = 50$

■ بدهای سکوت‌های سیاه، به سیم بم بزنید.

زنگوله

از دستگاه راست پنجگاه

The musical score for 'Zengole' is presented in six staves. The first staff begins with a tempo of $\text{♩} = 46$ and a dynamic marking of *Largo*. The key signature is one flat. The music is in 3/4 time. The score features various note heads and arrows pointing upwards, likely indicating performance techniques such as slurs or grace notes. Measure numbers 13, 14, 15, 16, 17, and 18 are indicated at the start of each staff. The music concludes with a final cadence in measure 19.

- $\hat{\wedge}$ تکریز: یک مضراب راست قوی، و بعد با مضراب چپ ریز بنوازید.
- شماکه تار یا سه تار می زنید باید کسانی را که به ترقی این سازها خدمت کرده‌اند، به خوبی بشناسید. متأسفانه اطلاع دقیقی راجع به استادان قدیم نداریم ولی در پنجاه سال اخیر یکی از خانواده‌های ایرانی که این ساز را تعلیم داده و موجب رواج آن شده‌اند خاندان هنر هستند. اولین استاد این خانواده آقا علی‌اکبر بوده است که فرزندان او به نام میرزا عبدالله و میرزا حسینقلی نیز شهرت دارند. آقا علی‌اکبر شهنازی که استاد تار [بود] فرزند آقامیرزا حسینقلی [است] و آقا احمد عبادی نوازنده‌ی سه تار، فرزند میرزا عبدالله می‌باشد.

تمرین گام و آرپیژ دو

گام دو در دو اکتاو

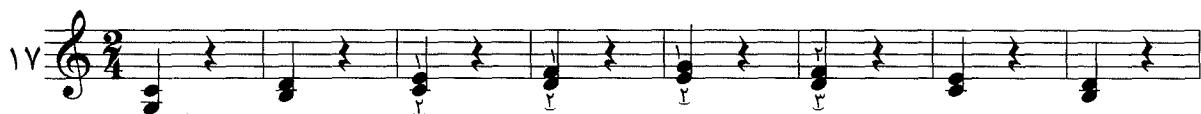
آرپیژ گام دو

دو تمرین برای نواختن دوسیمه (دوبل نت)

موقع نواختن دوبل، مضراب را هم زمان به هر دو سیم بزنید و انگشت‌ها را نگه دارید تا طنین صدا باقی بماند.

تمرین برای پرش انگشت

تمرین دوبل نت

ویراسیون

- در درس ۱۹، با انگشت دوم، سیم دوم سفید، و با انگشت سوم، سیم اول سفید را بگیرید، مضراب را به هر دو سیم بنوازید و بازیز اجرا کنید.
- برای توضیح علامت ویراسیون، به صفحه ۴۷ مراجعه کنید. توجه داشته باشید که در موقع ویراسیون اگر روی سیم دو کار می‌کنید باید با حرکت عرضی انگشت متناویاً سیم‌های دو را به طرف سیم‌های سل ببرید و اگر روی سیم سل کار می‌کنید، با حرکت عرضی انگشت سیم‌های سل را به طرف سیم‌های دو ببرید. ویراسیون اصولاً با مضراب تک اجرا می‌شود ولی چون طنین صدای تامدی باقی می‌ماند عمل نت سفید یا سیاه انجام می‌شود و لطمہ‌ای به وزن و ضرب قطعه نباید وارد شود.

چهارمضراب ماهور

اثر: موسی معروفی

Allegro.

The musical score consists of six staves of 6/8 time, treble clef. The first staff begins with a dynamic of *Allegro*. The score features sixteenth-note patterns with various performance markings: 'V' (vertical bar) over notes, 'X' (cross) over notes, 'Z' (diagonal line) over notes, '+' (forte) under notes, and 'o' (piano) under notes. The music is divided into measures by vertical bar lines.

آقای موسی معروفی شاگرد درویش خان و آقای علینقی وزیری [بود] که در تار و سه تار مهارت [داشت]. علاوه بر آهنگ های مختلفی که ساخته [است] و به تدریج خواهید نواخت خدمت گرانبهایی به حفظ آثار گذشته‌ی موسیقی کرده و ساخته‌های نوازندگان معاصر خود را نوشته [است] که همواره مورد استفاده‌ی اهل هنر خواهد بود.

▪ +: علامت انگشت شست است.

کرشمه‌ی ماهور (قسمتی از پیش‌درآمد ماهور)

اثر: رکن‌الدین مختاری

♩ = 50

۲۲

T T T T T
T T T T T
X T T T T
T T T T T
T T T T T

خوارزمی

اقتباس از ردیف میرزا حسینقلی

Andantino.

23

ad. lib.

ad. lib. = یعنی به میل نوازنده است و می تواند به وزن توجه نکند و هر طور مایل است بنوازد. چون هنوز با حالت نواختن آواز آشنا نیستید ببینید هنرآموز چگونه می نوازد، از او تقلید کنید.

نصیرخانی

از دستگاه ماهور

$\text{♩} = 44$

24

- در میزان آخر خط سوم و میزان چهارم خط چهارم، دولاجنگ دوم (سی بمل) را به صورت اشاره بدون مضراب اجرا کنید.

آهنگ سحر

اثر: علینقی وزیری

شعر: رضا لطفی

*♩ = 104
Allegretto.*

۲۵

از کاسه‌ی گردون آفتاب
سر بر کشید از زیر نقاب

شد چهره‌ی
لعتان باغ

از پرتو خور نوشته تر

روی یاسمن

از رخ چمن

رنگ ظلمت ناگه پرید

گاه عیش و عشرت رسید

آقای علینقی وزیری استاد بزرگ موسیقی ایران، مقام تار را به قدری بالا برده است که بیش از آن از حدّ تصور ما خارج است. او اولین کسی است که برای این ساز، مُند و روش تعلیم نوشته و کتاب دستور تار ایشان بعدها مورد استفاده شما قرار خواهد گرفت. آهنگ‌ها و تمرینات و ا tudهای متعدد و بالارزشی که ایشان برای تار نوشته و به تدریج در دسترس شما گذارده خواهد شد بهترین راه پیشرفت در طرز نوازنگی این ساز است و علت اینکه در کتاب اول یا دوم هنوز استفاده کامل از آهنگ‌های ایشان نشده، مشکل بودن آنهاست که شما فعلاً از عهده‌ی نواختن آنها برنمی‌آید ولی اگر با روشی که در این کتاب‌ها شمارا با آن آشنا می‌کنیم بیش روید در سال‌های بعد خواهید توانست از عهده‌ی اجرای ساخته‌های ایشان برآید.

مادر

اثر: علینقی وزیری
شعر: حسین گل‌گلاب

بند اول

هرگز نباشد بهتر کس در جهان از مادر
مهری هرگز نگردد با مهر او برابر
تبسمش نسیمیست کز با غرضون آید
از آن تبسیم او روح و روان آید
اندر بدن جان آید

بند دوم

خوشادیدار رویش خوشاد رفتار و خویش
دل نشوانی بُریدن دقیقه‌ای از سویش
گران باشد فراقش بر خاطرِ فرزندان
این مادر گرامی باشد لطف یزدان
باشد گنج شایگان

بند سوم

مادر نگهدار ماست پیوسته غمخوار ماست
گر آسیبی بینیم مادر پرستار ماست
یزدان از روزِ ازل مهرش در دل سرشه
بر لوح سینه‌ی ما این نکته بنوشه
مادر باشد فرشته

پیش‌درآمد افشاری

اثر: موسی معروفی

$\text{♩} = 80$
Moderato.

- دولانچنگ‌های این قطعه را می‌توانید با مضراب ۸۷۸۸ هم تمرین کنید.
- به نتِ متغیر رکُون که از ویژگی‌های آواز افشاری است توجه کنید. نت‌های متغیر در دستگاه‌ها و آوازهای دیگر نیز به کار می‌روند.

رنگ افشاری

اثر: اکبر محسنی

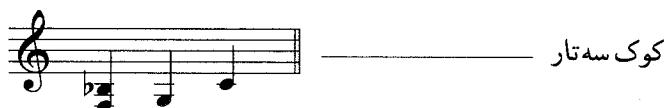
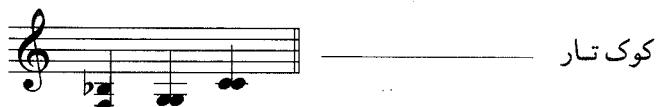
*♩ = 100
Allegretto.*

28

1 2

رُهاب فرود

کوک ساز

پیش درآمد بیات ترک

اثر: علینقی وزیری

Allegretto. $\text{♩} = 96$

فرود به ماهور

آفتاب

اثر: سلیمان سپانلو

♩ = 69
Andantino.

۳۰ مقدمه آواز جواب آواز جواب

بند اول

کودک: از وقتی ای آفتاب برداشتی سرز خواب
آفتاب: برآوردم سر زکوه با عزت و باشکوه
گل ها همه شکفتند مرغان سلام گفتند

بند دوم

کودک: از وقتی ای آفتاب
آفتاب: در کوچه ها دویدم بیچاره ای را دیدم
گنجشگکی بینوا دیدم به روی هوا

بند سوم

کودک: از وقتی ای آفتاب
آفتاب: دیدم بسی کودکان سوی مدارس روان
حاضر نموده تکلیف آن را نهاده در کیف

▪ نت دوم دولچنگی میزان دوم خط پنجم و میزان های مشابه را بدون مضراب اجرا کنید.

رنگ بیات ترک

اثر: موسی معروفی

Moderato.

♩ = 88

- به نتِ رُکُن در گوشی شکسته و ریکار برای فرود به بیات ترک دقت کنید.
- آقای سلیمان سپانلو در تار ابتدا شاگرد آقای علی اکبر شهنازی و سپس شاگرد آقای علینقی وزیری [بود] و از بین شاگردان وزیری تنها کسی [بود] که قطعاتی را که استادش برای تار نوشت، بهتر از دیگران اجرا [می‌کرد]. با اینکه دارای مشاغل دیگر، و در موسیقی آماتور [بود] نظر به علاقه‌ای که به موسیقی و مخصوصاً تار [داشت] همواره به تمرین و نواختن آثار وزیری مشغول [بود].

کوک ساز

کوک تار

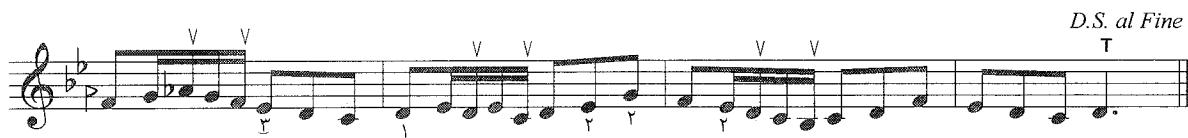
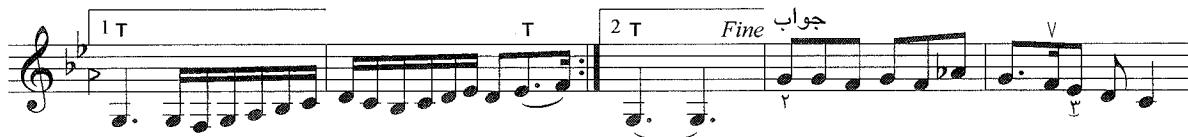
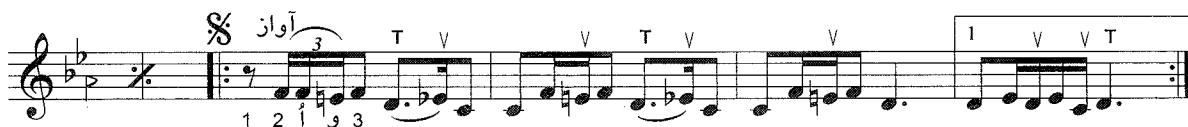
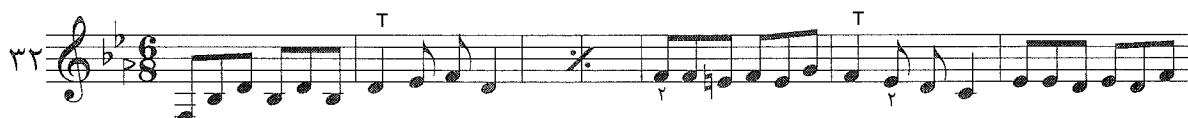

کوک سه تار

پاج لیلی

آهنگ تالشی

$\text{♩} = 69$
Andantino.

به میزان سوم خط سوم توجه کنید. ضرب اول به صورت سه چنگ است که چنگ اول، سکوت و چنگ دوم تقسیم به سه دولاچنگ تریوله شده است. تریوله اجرای سه نت در زمان دو نت می‌باشد، یعنی در اینجا اجرای سه دولاچنگ است در زمان دو دولاچنگ که برابر یک چنگ است، بگویید: ۱-۲-۳.

گُریشیم

آهنگ گیلانی

$\text{♩} = 60$
Andante.

۲۳

آواز

جواب

$\text{♩} = 63$
Andante.

۳۴

آواز $\frac{8}{8}$

دو آهنگ محلی (ثريا - لاکو)

$\text{♩} = 53$
Adagio.

۳۵

■ آهنگ اول ثريا نام دارد و در مناطق گرگان و مازندران خوانده می شود و نام آهنگ دوم لاکو است که ظاهراً به نظر گیلکی می آید ولی در لاهیجان و تکابین متداول است.

کوک تار

کوک سه تار

تمرین شور

۳۶

پیش درآمد شور

اثر: روح الله خالقی

*♩ = 114
Allegretto.*

37

چهارم ضرب شور

اثر: موسی معروفی

*♩ = 100
Allegretto.*

38

39

40

41

42

43

44

45

سه ضربی شور

اثر: حسین سنجروی

$\text{♩} = 100$
Allegretto.

39

40

41

42

43

44

حسین سنجروی یکی از بهترین شاگردان درویش و آفای علینقی وزیری بود که در نواختن تار مهارت داشت و در اسفندماه ۱۳۲۱ درگذشت.

رنگ شور

اثر: موسی معروفی

$\text{♩} = 100$
Allegretto.

کوک ساز

کوک تار

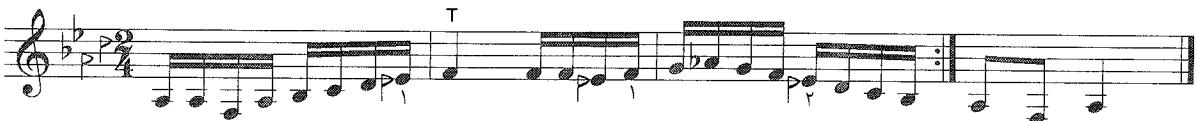
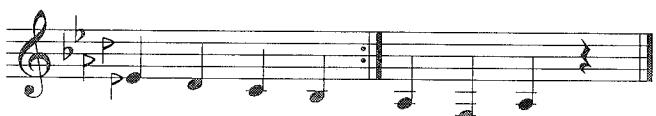

کوک سه تار

گام سه گاه

گام مخالف

پیش درآمد سه گاه

اثر: حسین هنگ آفرین

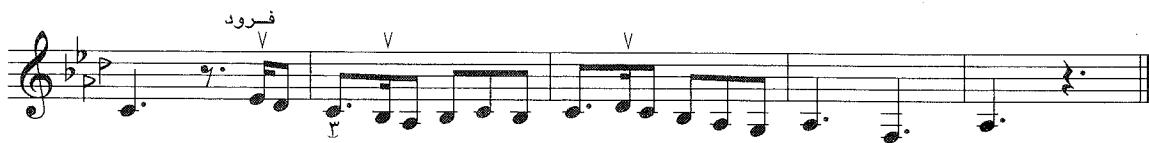
$\text{♩} = 72$
Andantino.

آقای حسین هنگ‌آفرین، از افسران قدیم موزیک ارشد، علاوه بر اطلاعات علمی، از ردیف موسیقی ایرانی به خوبی آگاه [بود] و تار و سه تار را به خوبی [می‌نوشت].

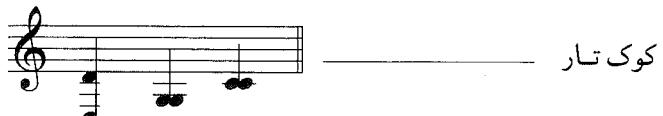
رنگ سه‌گاه

اثر: موسی معروفی

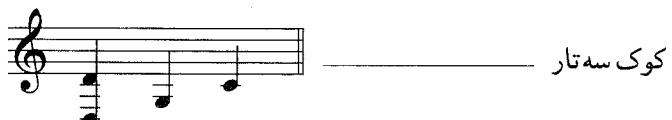
*♩ = 104
Allegretto.*

کوک ساز

کوک تار

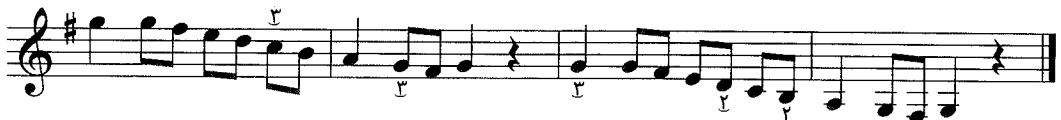

کوک سه تار

گامِ سل مأذور

گامِ سل مأذور به ترتیب دیگر

تمرین دوبل در پرده‌ی سل

تمرین

مارش

اثر: درویش خان

درویش خان در تار شاگرد میرزا حسینقلی و در سه تار شاگرد میرزا عبدالله بوده و در نواختن این دو ساز ذوق سرشار داشته است. آهنگ‌های ضربی، به خصوص پیش‌درآمدها و رنگ‌های او بسیار عالی و جذاب است که به تدریج مورد استفاده‌ی شما واقع خواهد شد. درویش در آذرماه ۱۳۰۵ درگذشت.

بازگشت

اثر: سلیمان سپانلو

Valse.

sfz (اسفُر زاندو): شدت ناگهانی بر روی یک صدا.

قسمتی از آپرِت گلرخ (دونوازی تار)

اثر: علینقی وزیری

Moderato.

80

51

Tar A

Tar B

7

13

20

28

توضیح: چون این آهنگ سنتکپ‌های زیاد دارد، عمدتاً دو صدایی نوشته شده است تا دونوازند با هم بتوانند و در نگه داشتن ضربها و اجرای صحیح سنتکپ‌ها دقیقاً لازم را به کار ببرند.

رنگ ماهور

اثر: روح الله خالقی

$\text{♩} = 108$
Allegretto.

52

تمرین‌های مفید برای پنجه و مضرب

53

54

55

56

57

58

■ هنرآموز باید اهمیت تمرین‌ها را برای هنرجو شرح دهد و او را به نواختن مکرر آنها تشویق کند. هنرجویان باید تمرین‌ها را اول سنگین بنوازنند و وقتی خوب حفظ شدند آنها را تدریجی اجرا کنند تا به خوبی از عهده‌ی نواختن آنها برآیند.

ابوعطا و حجاز

اثر: روح الله خالقی

$\text{♩} = 60$

51

ای مرگ

اثر: علینقی وزیری

شعر: حسین گل‌گلاب

Andantino. 88
59 مقدمه

بند اول

بیا ای مرغکم از لانه بیرون	چو هر کس می‌رود از خانه بیرون	روی زمین گلشن شده
بیا ای مونسی یگانه بیرون	بیا ای مونسی یگانه بیرون	جز تو ندارم مونسی

بند دوم

پراکندم من اکنون دانه بیرون	حاضر نموده ام بدان	برای تو من آب و دان
بیا ای مرغکم از لانه بیرون	بن یک پرّش جانانه بیرون	هر جا که خواهی شوروان

گام بیات اصفهان

60

پیش درآمد بیات اصفهان

اثر: مرتضی نی داود

$\text{♩} = 63$
Andante.

61

تغییر مقام به شور

ماه

اثر: علینقی وزیری
شعر: حسین گل‌گلاب

$\text{♩} = 54$
Adagio.

۶۲

بند دوم

زینت شب بهار	روشنایی مه است	در کنار جویبار	با صدای بلبلان
در شب مهتابی گردش نکوست	تهنا نگویم گویم با دوست	آزرده نگردد هرگز نگاه	از روشنایی لطیف ماه

آقای مرتضی نی داود شاگرد درویش خان [بود] که ساخته‌های او سهل و آسان و برای مبتدیان مناسب است.
آقای حسین گل‌گلاب، از دانشمندان بزرگ، علاوه بر مقامات عالی علمی، در موسیقی نیز شاگرد آقای وزیری [بود] و با تار و سه تار آشنایی [داشت] و در سرودن شعر برای موسیقی دارای سبکی خاص و روشنی متین و استادانه [بود].

خالو روگار

آهنگ گردي

Adagio.

♩ = 56

رنگ اصفهان

اثر: درویش خان

Moderato.
= 92

رنگ اصفهان

اثر: محمود ذوالفنون

= 88
Moderato.

The music score consists of 12 staves of musical notation. The key signature is one sharp (G major). The time signature is 2/4. The tempo is indicated as *Moderato* with a value of 88 BPM. The dynamics include *f*, *p*, *mf*, and *T*. The notation features various note heads, stems, and bar lines, with some notes having vertical strokes below them.

قطعه‌ای در سل مینور

اثر: ابوالحسن صبا

*♩ = 108
Allegretto.*

آقای ابوالحسن صبا از بزرگترین استادان موسیقی معاصر، نزد اغلب اساتید زمان خود تعلیم گرفته و آخرین استادش آقای وزیری بود. مخصوصاً ویلن و سه تار را به حد کمال [می] نواخت.

چند تمرین برای اجرای تکیه

The musical score consists of six staves of music for a single performer. The key signature changes from G major (one sharp) to F# major (two sharps) and then to E major (no sharps or flats). The time signature is mostly common time (indicated by '4'). Fingerings (1, 2, 3, 4) are shown under the notes to guide the performer. The score includes measures 67 through 72.

قابل توجه هنرجویان

در نواختن ساز و فرآگرفتن موسیقی، کار اساسی نواختن تمرین‌ها است. تصور نکنید که اصل، اجرای آهنگ‌ها است. خوب اجرا کردن تمرین‌ها موجب می‌شود که بتوانید قطعات موسیقی را بهتر بنوازید. تمرین‌ها را اول سنگین اجرا کنید، بعد به تدریج آنها را حفظ کنید و هرچه ممکن است تندتر بنوازید. چیزی که پنجه و نضراب شما را به کار می‌اندازد و تکنیک ساز را جلو می‌برد خوب نواختن تمرین‌ها است. از اهمیت این موضوع غافل نباشید.

تمرین تکیه با مضراب چپ و راست

69

T

T

T

T

T

70

تمرین اشاره با خط اتصال و مضراب راست

69

V

V

V

V

V

70

V

V

V

V

V

V

▪ تکیه: اجرای نت زینت بدون مضراب.

▪ درس ۶۹ و ۷۰ را با سه حالت زیر تمرین کنید:

۱. راست و چپ، راست و چپ

۲. راست و اشاره بدون مضراب به نت بعد

۳. اجرا با ریز

تمرين نوع دیگر تکیه

The image shows four staves of sheet music. The top two staves are in common time (indicated by '8') and the bottom two are in 6/8 time (indicated by '6'). The first staff uses a treble clef and has a tempo marking of 'T' above it. The second staff also has a 'T' above it. The third staff uses a treble clef and has a 'V' above it. The fourth staff uses a treble clef and has a 'V' above it. Each staff contains six measures of music, with various note heads and stems.

رومی

$\text{♩} = 80$
Moderato.

72

Fine

D.C. al Fine

گام می مینور

Musical notation for the G major/minor scale. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The melody consists of eighth and sixteenth notes. Measure 73 starts with an eighth note followed by a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note. This pattern repeats. Measure 74 begins with a sixteenth note, followed by an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note.

آرپیژ می مینور

Musical notation for the G major/minor arpeggio. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The melody consists of eighth and sixteenth notes. Measure 74 starts with an eighth note, followed by a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note. This pattern repeats. Measure 75 begins with a sixteenth note, followed by an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note, then a sixteenth note, then an eighth note.

والس همیشه بهار

اثر: علینقی وزیری

Tempo di Valsa.

75

A tempo.

ff

f

Rall..

pp